

A magyar evezőssport százados multja.

Rövidesen olyan százéves évforduló lesz, amely alkalmas arra, hogy a külföldnek — elsősorban angol barátainknak — figyemét felénk fordítsa. Száz évvel ezelőtt, 1830-ban, gróf Széchenyi István, miután előzőleg Angliában jártában evezőssé képezte ki magát, 1830-ban evezője és vitorlája segítségével megtette a dunai utat Budapest és a Fekete-tenger közt. Ezzel a hatalmas sportteljesítménnyel mindenki előtt érthetően kezdődik a modern magyar evezős-sport. Ezt méltóképen meg kell ünnepelnünk! Manap, a százéves ünnepek divatjának korában, számos csendes házi centennáriumunk között ez olyan lesz, amely iránt a külföld okvetlenül érdeklődni fog.

Tekintsük a dolgot kissé közelebről! A magyar sportmult egyike a legdicsebbeknek. Azt a tevékenységet, amelyet ma sport néven oly nagybecsülünk, az angolon kívül egy modern nemzet multjában sem találjuk meg oly általánosan, változatosan és folyamatosan, mint épen a magyarban. Immár befejezéséhez közeledik ama részletes tudományos kutatás eredményeinek közzététele, amely e tényt mindenki előtt beigazolja. Számítunk rá, hogy e megállapításainkból ifjaink új energiát fognak meríteni, nemzetünk pedig ismét becsülethez jut a művelt világ közvéleménye előtt. Nem elég azonban csak az olvasókhöz szólnunk. Hangosabb eszközökkel is meg kell szólaltatnunk multunk olyan dícsőségeit, amelyek nem elmúlt, hanem tovább élő érdemeikről szólnak.

Gazdag sporttörténelmünk aránylag szegény ilyen plakátszerűen kiszögezhető eseményekben. A modern sportoló tömegek s azok a még nagyobb tömegek, amelyek érdeklődéssel nézik a sport ügyét, a modern sportformákhoz vannak szokva. Hiába magyarázzuk tehát nekik a lándzsával lórról való vadászatot, amelyet még báró Wesselényi Miklós, mint a legmagyarabb sportot, fel akart élesíteni, de hiába magyarázzuk a régi idők vídám labdasportját is; sportunknak — hogy úgy mondjam — ez az archaikus multja is a legnagyobb mértékben érdekelni fogja a külföldi közönséget, amelynek különleges érdeke van a sportművelődés multja iránt, a külföld szélesebb érdeklődését azonban csak a modern élettel kapcsolatos, modern formájában mindenki által érthető sporttal tudjuk biztosítani.

Egy nemzet műveltségének megítélésénél manap nemcsak az a mérlegelés tárgya, hogy milyen a sportja, hanem az is, hogy milyen régi a sportja, mert ebből lehet következtetni annak életerejére. Mi sportmult dolgában az angolok után következünk. Ha azonban elhagyom az ugynevezett történelmi sportokat — pl. a lovas-sportokat, vadászatot, lövészetet stb. — és csakis a modern sportformákat nézem, pl. tornát, atletikát, avagy épenséggel a motoros-sportokat, azt kell mondanom, hogy a fejlődésbe modern formák szerint való bekapcsolódásban a keletet nagyon megelőztük, a nyugatot azonban kevésbé. Ezernyi példával igazolhatjuk, hogy a magyar a testgyakorlás számos nemében jeleskedett a multban, különösképen ügyes volt mindabban, ami a harci készséghez kellett, de ha a mai modern sportformákra gondolunk, azt nem mondhatjuk, hogy előbb gimnasztizáltunk, mint a németek, előbb atletizáltunk, mint az angolok, és előbb korcsolyáztunk, mint az északi népek.

Mi következik ebből? Az, hogy nekünk nemcsak azt kell hangoztatnunk, hogy sportunk régi, hanem azt is, hogy a modern sportformákba való bekapcsolódásunk is régi. Valóban, ha a nyugatot nemzetek szerint vennők és azt vizsgálánk, hogy egy-egy nemzet hogyan és mikor tudta magát hozzá alkalmazni az összes modern sportformákhoz, azt hiszem, a magyar nemzet igen jó helyre jutna. Ha magunk nem kutatjuk is és nem tárjuk a világ elé sportmultunkat, könnyen meggyökeresedhetik a hiedelem, hogy a magyar ősidők óta lovagolt és vadászott, a modern sportokra azonban csak most vetette rá magát. Ki kell mutatnunk ennek ellenkezőjét; a világ elé kell tárunk, hogy a modern sportok üzésében is van multunk. Volt már ilyen sportcentennáriumunk 1927-ben, amikor a budapesti magyar lóversenysport ülte százéves jubileumát. Ez is benne van a nagy művelődési mérlegben. A lóversenysport azonban ma már kevésbé érdekli a nagy tömegeket. Az érdeklődés előterében ma az ember áll és nem a ló.

Modern embersportunk első nagy centennáriumának megünneplésére van alkalmunk a jövő esztendőben, amikor beigazolhatjuk, hogy a modern angol evezős-sport első kontinentális művelője a magyar volt, élen a legnagyobb magyarral, gróf Széchenyi Istvánnal.

Néhány sorban mondjuk el gróf Széchenyi István evezős-tevékenységét. Fiatal korában, ahol csak járt, mindenütt érdeklődött az evezés iránt. Hamarosan rájött, hogy Anglia az evezés hazája. 1821-ben már feljegyezte gazdasági jegyzeteibe, hogy Angolországból akar egy hajót Bécsbe hozatni, hogy ezen járhasson a Dunán. 1822-ben már Wesselényivel együtt csónakáznak a Thamesen. Hazajövén, egyremásra hozatja az angol hajókat és ha angol emberrel találkozik, faggatja az evezés mikéntjéről. Minderről rengeteg feljegyzés található részben még kiadatlan naplójegyzeteiben. 1830-ban levelez a Fekete-tengerig. A harmincas években John Paget már ki nyomtatja magyarországi utleírásában, mily angol tőkéllyel látta Wesselényit evezni a Dunán. A negyvenes években Széchenyi már csónakdát alapít... Mindez az akkori legmodernebb angol sportformák szerint történik!

Széchenyi evezős-sportja tehát 1830-nál régebbi keletű, de legnagyobb evezősteljesítménye — ő maga is az átevezés szót használja — az 1830-as dátumot adja meg. Ez a Fekete-tengerhez való levelezése volt 1830 június 24-ike és július 19-ike közt. Ez az, amit jövőre meg kell ünnepelnünk.

Nem lesz ez konvencionális sportünnep. Széchenyi-ünnep is lesz és Széchenyi nemzetközi jellegű

dunaszabályozási törekvéseinek is ünnepe lesz. Mert három lelket vitt magával Széchenyi evezője: a hazafét, a sportemberét és a közgazdát. Ez az ünnep érdekelni fog mindenkit, akit a Duna érdekel. Ami pedig különösképen az angolokat illeti, mint elsőrendű kultúrtenyt fogják elismerni annak a Széchenyinek száz év előtti angol rendszerű evezőssportját, akit egész életében és műveiben a magyar mellett angol mentalitás irányított s akinek leghűbb munkatársai angolok voltak.

A Magyar Evezős Szövetség bizonyára lelkesen fogja magáévá tenni ezt a gondolatot, amelyben támogatni fogják összes egylettagjai, ezek között első két helyen a Hunnia Csónakázó Egyesület, amely 1885-ben — Széchenyi példája alapján — megismételte ezt az utat és a Nemzeti Hajós Egylet, amely a Széchenyi-utódok Budapesti Hajós Egylete után átvette az evezős-hegemoniát. Az evezősversenyek rendjében Széchenyi emléke leginkább egy Széchenyi-túradíj alakjában volna beiktatható.

Az evezősversenyek amugy is június hónapban rendeztetnek. A jövő évi regattának Széchenyi centennáris regatta lehetne a neve és kapcsolatos lehetne egy nagy modern Dunai-ünnep, amelyben megünnepeletnének Széchenyi dunai művelője: a Lánchíd, a dunahajózás, esetleg az óbudai hajógyár, amelyhez szintén volt Széchenyinek köze, sőt a csepeli új kikötő, amely végeredményben szintén Széchenyi elgondolására vezethető vissza.

A mai Duna már nem a régi Duna. A mai Dunának már van élete. Fel kellene vonultatni minden e célra mozgósítható dunai hajót. Ez lenne a szerepe a hivatalos dunai hajózásnak. De szerepet kellene juttatni az összes evezősöknek és szerepet az összes strandfürdőknek. És a Margitszigetnek! A régi Duna egy hatalmas, mord elem szürke megjelenése volt, amellyel nem tudtak összebarátkozni azok, akik partján élnek.

Tudjuk, hogy volt Pesten kudarcos Dunai ünnep, csakhogy ekkor még, balgatagon, sem nem szerettük, sem nem használtuk a Dunát. Ezt csak szabadban tesszük. Akkor még a dolog technikájával sem voltunk tisztában. Nem ismertük a lehetőségeket. De ha most modern alapon megrendezzük az első igazi Dunai-ünnepet — amelyre ez a Széchenyi-centennárium kínálkozik —, ennek meglesz a folytatása is. Budapestet a Dunai-ünnep fogják nagygyá tenni. Budapestnek ősidők óta dunai fekvése volt legnagyobb vonzóereje. Hatványozzuk meg ezt az erőt a művészet, sport és higiene hármassal!

Siklóssy László.